

© Dr. Yunus Emre YILMAZOĞLU, followed by a link to its Internet site. Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

CASE OF AGAPOV v. RUSSIA - [Turkish Translation]

Agapov/Russia, B. No:52464/15, 6/10/2020

AIHS 6 § 2 • Masumiyet karinesi • Vergilerin ödenmemesi ile ilgili yürütülen hukuk davalarında, başvurunun ceza soruşturması kapsamında vergi kaçakçılığı suçuyla itham edilmesi ancak zamanaşımına uğraması nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş olmasıyla ilgili olarak yerel mahkemeler tarafından beyanda bulunulması • Bu beyan, olay ve olguları belirlemenin ötesine geçmiş ve adli makamların başvurunun suç işleme niyetine ilişkin görüşünü içermiştir • Suçla ilgili töhmet altında bırakma, masum sayılma hakkıyla bağdaşmaz.

AIHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi • Mülkiyetten barışçıl yararlanma • Mahkeme, şirket peçesini kaldırarak başvurucuya, genel müdürü olduğu sınırlı sorumlu şirketin borçlu olduğu vergi borcu, ceza ve para cezasını ödeme yükümlülüğü getirmiştir • Başvurucunun mahkûm olmadığı suça konu eylemin işlendiği iddiasına dayalı yükümlülük • Mahkeme kararı hukuka aykırı

KARAR

1. Başvuru, başvurunun Sözleşme'nin 6 § 2 maddesi (masumiyet karinesi/masum sayılma hakkı) ve 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi [başvurucunun tek başına kanuni temsilcisi olduğu tüzel kişinin ödenmeyen vergi borcundan sorumluluğu (ödenmeyen vergi borçlarının bir sonucu olarak tazminat ödeme yükümlülüğü)] kapsamındaki şikayetleriyle ilgilidir.

A. OLAY VE OLGULAR

I. Sınırlı Sorumlu Şirkete Karşı Yürütülen Vergilendirme Süreci

5. Başvurucu 1 Ocak 2011'den itibaren, Argo-RusCom Sınırlı Sorumlu Şirketi'nin ("LLC") genel müdürüdür.

6. 2013 yılında belirtilmeyen bir tarihte, bölgeler arası vergi müfettişliği LLC'nin denetimini gerçekleştirmiştir. Denetim raporuna göre, 2010 ve 2011 yıllarında LLC, Vergi Kanunu'nu ihlal ederek katma değer vergisi (KDV) ödemekten kaçınmıştır. Özellikle, vergi müfettişliği, LLC'nin işlemlerine sıfır oranlı KDV uygulanmasını gerekçelendiren belgeleri zamanında ibraz etmediğini tespit etmiştir. LLC'nin ilgili belgelerin çalındığına dair iddiaları gerekçelendirilmeden reddedilmiştir. Müfettişlik, LLC'nin borçlu olduğu vergileri yeniden hesaplamış ve LLC'nin zamanında ödenmeyen vergiler, bu tutarın faizi ve cezasından oluşmak üzere toplam 14.948.778.61 Rus rublesi (RUB) ödemesini istemiştir. Dava, görüşülmek

üzere ticaret mahkemesine gönderilmiştir. Ticaret mahkemesi, müfettişliğin iddialarının hukuka uygun olduğunu teyit etmiştir. Konuyla ilgili nihai karar 3 Haziran 2015 tarihinde Kuzey Kafkasya Bölge Ticaret Mahkemesi tarafından verilmiştir.

7. LLC belirtilen tutarı ödeyememiş ve 3 Aralık 2013'te Krasnodar Bölge Ticaret Mahkemesi LLC'nin iflas ettiğini ilan etmiş ve iflas sürecini başlatmıştır.

8. 2 Haziran 2015 tarihinde Bölge Ticaret Mahkemesi şirketin tasfiyesine karar vermiştir.

9. 16 Temmuz 2015 tarihinde LLC'nin kaydı silinmiştir.

II. Başvurucuya Karşı Yürütülen Ceza Soruşturması

10. Belirsiz bir tarihte, bölgeler arası soruşturma komitesi, başvuru tarafından işlendiği iddia edilen vergi kaçakçılığına ilişkin bir inceleme başlatmıştır.

11. Soruşturma komitesi ile soruşturmacı, vergi müfettişliği tarafından hazırlanan denetim raporunu incelemiş ve başvuru ve LLC'nin baş muhasebecisini defalarca sorgulamıştır.

12. 2 Haziran 2014'te bir soruşturmacı, vergi müfettişliğinin denetim raporunun, başvuru LLC'nin borçlu olduğu KDV'yi ödemediğini doğruladığına karar vermiştir. Ancak soruşturmacı, söz konusu olayların iki yıldan fazla bir süre önce gerçekleştiğini ve soruşturmanın zamanaşımına uğradığını belirterek cezai takibat başlatmayı reddetmiştir. Başvuru bu karara karşı başvuruda bulunmamıştır.

III. Başvurucuya Karşı Açılan Hukuk Davası

13. 4 Mart 2015 tarihinde, bölgeler arası vergi müfettişliği, başvuru tarafından işlendiği vergi kaçakçılığı suçunun yol açtığı zarar için 14,948,778,61 RUB tutarında tazminat talep ederek başvuru aleyhine hukuk davası açmıştır. Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi Genel Kurulu'nun vergi suçları yasasının uygulanmasıyla ilgili içtihadı hakkındaki 64 No'lu kararına, ceza muhakemesi kurallarına ve Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nun 199. maddesine dayanarak, vergi müfettişi vergi idaresinin vergi kaçakçılığı suçunun neden olduğu zararları geri alma hakkının olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca müfettişlik, Rusya Federasyonu Medeni Kanunu'nun bir haksız fiilden tazminat talep etme hakkı sağlayan genel hükümlerine [Rusya Federasyonu Medeni Kanunu'nun ("CC") 1064. maddesi] ve çalışanının neden olduğu zararlardan bir işverenin dolaylı sorumluluğuna ilişkin (CC'nin 1068. maddesi) atıfta bulunmuştur. Son olarak, Devletin uğradığı zararın LLC'nin genel müdürü olan başvurucudan kaynaklandığını ileri sürmüştür.

14. 6 Nisan 2015'te Krasnodar Leninskiy Bölge Mahkemesi iddiaları tamamıyla kabul etmiştir. LLC'nin vergi ödemekten kaçındığını tespit eden denetim raporuna ve 64 sayılı karara dayanarak, aşağıdaki hususlara dikkat çekmiştir:

"Mahkemenin tespit ettiği ve dava dosyasındaki verilerden anlaşıldığı üzere, 1 Ocak-31 Aralık 2011 tarihleri arasında [başvuru] [LLC]'nin genel müdürüdür. Mali belgeleri imzalama ve vergi beyannamesi verme yetkisine sahiptir.

[LLC] katma değer vergisi ve dönem kârı üzerinden vergi ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemiştir ...

LLC'nin genel müdürü olan [başvuru], vergi ödemekten kaçınmak için suç işleme niyetiyle yasa dışı eylemlerde bulunmuş ve Rusya Federasyonu bütçesinin maddi olarak zarara uğramasına neden olmuştur, ki bu aslında 2

Haziran 2014 tarihli bir ceza soruşturması açmayı reddetme kararı ile tespit edilmiştir.

Söz konusu karara göre, [vergi müfettişliği tarafından] yapılan denetim, [LLC'nin] 2010'un ilk çeyreği ile 2011'in birinci ve ikinci çeyreğine ilişkin 11.487.367 RUB tutarında vergiyi ödemediğini tespit etmiştir. İhlaller 13 Mayıs 2013 tarihli [denetim raporunda] belgelenmiştir.

2 Haziran 2014 tarihinde, [bölgesel soruşturma komitesinin bölgeler arası soruşturma departmanının] kıdemli soruşturmacısı, [başvurucu] hakkında zamanaşımına uğradığından dolayı [vergi kaçakçılığı suçlamasıyla] bir ceza soruşturması başlatmayı reddetmiştir.

İlgili karar yürürlüğe girmiştir.

Mahkeme, [başvurucunun] suçunun kanıtlanmadığı yönündeki iddiasını, davasına ilişkin cezai takibata aklayıcı olmayan gerekçelerle son verildiği göz önüne alındığında kabul edemez.”

15. 9 Haziran 2015 tarihinde Krasnodar Bölge Mahkemesi, temyiz üzerine 6 Nisan 2015 tarihli kararı onamıştır.

16. Başvurucu, mahkemelerin (1) maddi hukuk ve medeni usul kurallarının uygulanmasında ve (2) tazminatın hesaplanmasında hata yaptıklarını iddia ederek temyiz başvurusunda bulunmuştur. Başvurucu, Sözleşme'nin 6 § 2 maddesine dayanarak, mahkûmiyetin yokluğunda mahkemelerin, Devlet'e zarar veren bir suç işlediğine dair haksız bir gerekçe yer verdiklerini ileri sürmüştür.

17. 30 Temmuz 2015 tarihinde Bölge Mahkemesi, alt derece mahkemelerinin yasaların doğru uygulandığına karar vermiş ve başvurucunun temyiz itirazını reddetmiştir.

18. Başvurucu, önceki iddialarını yineleyerek, başka bir temyiz başvurusunda bulunmuştur.

19. 11 Kasım 2015 tarihinde Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi, alt mahkemelerin tespitlerine atıfta bulunmuş ve başvuru tarafından yapılan temyiz talebini reddetmiştir.

20. Hükümete göre, 6 Nisan 2015 tarihli karar kısmen uygulanmıştır. İcra memurluğu, başvurucudan 15,871,06 RUB tahsil etmiştir. Başvurucuya göre, 27 Şubat 2019 itibarıyla kendisinden 51.571,45 RUB tahsil edilmiştir.

B. İLGİLİ MEVZUAT

I. MASUMİYET KARİNESİ

21. Rusya Federasyonu Anayasası (Madde 49) ve Rusya Ceza Muhakemesi Kanunu (Madde 14 § 1), bir suçla itham edilen herkesin, kanuna göre suçluluğu kanıtlanana ve etkin bir mahkeme kararıyla suçluluğu ilan edilene kadar masum sayılacağını öngörmektedir.

II. VERGİ YASALARINA UYMAMA

22. Vergi Kanunu'nun 122. maddesi uyarınca, vergi mükellefinin vergi ödememesi veya eksik ödemesi mali yükümlülüğe (ceza) yol açar.

23. Ceza Kanununun 199. maddesi vergi kaçakçılığına ilişkin cezai sorumluluk öngörmektedir.

24. Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi Genel Kurulu, vergi suçları yasasının uygulanmasına ilişkin içtihadına ilişkin 64 No'lu Kararında (28 Aralık 2006 tarihinde benimsenen ve ilgili tarihte yürürlükte olan) vergi kaçırmayı (Ceza Kanunun 199. maddesi) ilgili vergilerin Devlet bütçesine aktarılmamasıyla sonuçlanan, vergilerin ödenmemesini amaçlayan kasıtlı eylem olarak yorumlamıştır (madde 3). Bir tüzel kişilik tarafından vergilerin ödenmemesiyle ilgili olarak tüzel kişi adına vergi beyan edilmesinden sorumlu olan genel müdür, baş muhasebeci veya diğer herhangi bir kişi cezai olarak sorumlu tutulabilir (madde 7).

III. CEZAI TAKİBATIN BAŞLATILMASINDAN ÖNCEKİ SORUŞTURMA

25. Bir suçun işlendiğine dair bilgi alırsa soruşturmayı yürütmek soruşturmacının görevidir. Soruşturma sırasında soruşturmacı ilgili tarafları sorgulayabilir, kanıt toplayabilir, adli tıp uzmanından değerlendirme ve denetim isteyebilir ve benzeri işlemleri yapabilir. Sorgulanan taraflara, kendi aleyhine tanıklık etmeme hakkı ve hukuki yardım alma hakkı da dahil olmak üzere hakları konusunda tavsiyelerde bulunur. Soruşturma sırasında elde edilen bilgiler delil olarak kabul edilebilir (Ceza Muhakemesi Kanunu Madde 144).

IV. ZARARLARIN ÖDENMESİNE İLİŞKİN HUKUKİ SORUMLULUK

26. Rusya Federasyonu Medeni Kanunu, haksız fiil işleyen kimsenin bir kişiye veya mülke verilen zararı tam olarak tazmin etme sorumluluğunu öngörmektedir. Kanun, zararı tazmin etme sorumluluğunu haksız fiili işleyen kişiden başkasına da yükleyebilir (Madde 1064). CC ayrıca, bir çalışanın neden olduğu zarardan işverenin dolaylı olarak sorumlu olduğunu tespit eder (Madde 1068).

V. SINIRLI SORUMLU ŞİRKETLERİN SORUMLULUĞU (LLC)

27. Sınırlı Sorumlu Şirketlere İlişkin Federal Yasa (Madde 3) uyarınca, LLC yükümlülüklerini yerine getirmekten sorumludur. LLC'nin faaliyetlerini yönetmeye yetkili bir kişinin dürüst olmayan veya makul olmayan eylemlerinin bir sonucu olarak LLC'nin iflas ettiği ilan edilir ve varlıkları alacaklılarına karşı yükümlülüklerini yerine getirmek için yetersiz kalırsa bu kişi LLC'nin yükümlülüklerinden ikincil olarak sorumlu bulunabilir.

28. LLC'lerle ilgili iflas işlemlerine ilişkin ulusal mevzuatın ilgili hükümlerini yorumlarken Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi, LLC'nin yükümlülüklerinden bir kişiyi ikincil olarak sorumlu bulmak için, **bu kişinin eylemleri ve LLC'nin iflasla sonuçlanan faaliyetleri arasında bir sebep-sonuç bağlantısının tespit edilmesinin zorunlu olduğunu değerlendirmiştir** (Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi Başkanlığı tarafından 6 Temmuz 2016 tarihinde kabul edilen 2 sayılı (2016) adli uygulamaya genel bakış).

C. AİHM'NİN DEĞERLENDİRMESİ

I. SÖZLEŞME'NİN 6 § 2 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

29. Başvurucu, hukuk yargılaması sırasında, ulusal yargı makamlarının kendisini Sözleşme'nin 6 § 2 maddesini ihlal ederek suçlu bulduğundan şikâyet etmiştir. Sözleşme'nin 6 § 2 maddesi:

“Bir suçla itham edilen herkes, kanuna göre suçluluğu kanıtlanıncaya kadar masum sayılır.”

A. Kabul edilebilirlik

30. Mahkeme, önüne getirilen herhangi bir davada yargı yetkisine sahip olduğundan emin olması gerektiğini ve bu nedenle yargılamanın her aşamasında yargı yetkisi sorununu incelemek zorunda olduğunu kaydeder (bkz *Blečić v. Croatia* [GC], no. [59532/00](#), § 67, ECHR 2006-III). Buna göre, Hükümet görüşlerinde konu bakımından yetkisizlik konusunda herhangi bir kabul edilemezlik iddiasında bulunmamış olsa da Mahkeme yine de başvurunun davasındaki yargısal süreçte Sözleşme’nin 6 § 2 maddesinin davaya uygulanıp uygulanamayacağını kendi inisiyatifıyla incelemelidir.

31. Bu bağlamda, Mahkeme, bu hükmün lafzında açıkça belirtildiği gibi, Sözleşme’nin özerk anlamında bir kişinin “cezaî bir suçla itham edildiği” durumlarda 6 § 2 maddesinin geçerli olduğunu yineler (bkz. *Allen v. the United Kingdom* [GC], no. [25424/09](#), § 95, ECHR 2013). Ayrıca, Sözleşme’nin 6 § 2 maddesinin sağladığı korumanın iki yönü olduğunu yineler. İlk olarak, 6 § 2 maddesi, herhangi bir kişinin “yasaya göre suçluluğu kanıtlanana kadar masum sayılma” hakkını korur. Ceza yargılamasının bağlamında bir usul güvencesi olarak görülen masumiyet karinesinin başka bir yönü daha vardır. Bu ikinci yönüyle genel amacı, bir suçlamadan beraat etmiş veya haklarındaki cezaî takibata son verilmiş kişilerin, kamu görevlileri ve makamları tarafından aslında suçluymuş gibi muamele görmesinden korumaktır. Bu davalarda, masumiyet karinesi, sağladığı usuli güvencenin içerdiği çeşitli gerekliliklerin yargılamada uygulanması yoluyla, haksız bir cezaî mahkûmiyet verilmesini önlemek için halihazırda faaliyet göstermiştir. Başka herhangi bir yargılamada beraat veya takipsizlik kararına saygı gösterilmesini sağlayacak koruma olmaksızın, 6 § 2 maddesinin adil yargılanma güvenceleri teorik ve yanıltıcı olma riskiyle karşı karşıya kalabilir. Ayrıca cezaî takibat sona erdiğinde mevzu bahis olan, kişinin itibarı ve bu kişinin toplum tarafından nasıl algılandığıdır (bkz *Allen*, yukarıda atıf yapılan, §§ 93-94, and *G.I.E.M. S.R.L. and Others v. Italy* [GC], nos. [1828/06](#) and 2 others, §§ 314-15, 28 June 2018, diğer atıflarla birlikte).

32. Yukarıdakiler ışığında, Mahkeme için ilk mesele, başvurunun Sözleşme’nin 6 § 2 maddesinin özerk anlamı dahilinde “suçla itham edilen” bir kişi olup olmadığıdır. Mahkeme bu soruya müspet yanıt vermektedir. Mahkeme, başvurunun durumunun, soruşturma makamları tarafından iddia edilen vergi kaçakçılığına ilişkin yürütülen ve başvurunun defalarca fiili şüpheli olarak sorgulandığı soruşturmadan “önemli ölçüde etkilendiğini” kabul etmektedir (bkz. yukarıdaki 11. paragraf). AİHM, bu nedenle, başvurunun, Sözleşme’nin özerk anlamında “suçla itham edilen” olarak değerlendirilebileceğini ve Sözleşme’nin 6. maddesinin korunmasını talep edebileceğini düşünmektedir (karşılaştırınız *Aleksandr Zaichenko v. Russia*, no. [39660/02](#), §§ 41-43, 18 February 2010, and *Stirmanov v. Russia*, no. [31816/08](#), §§ 37-40, 29 January 2019).

33. AİHM, müteakip hukuk davasına ilişkin olarak, sonuçlandırılan cezaî takibat ile vergi makamları tarafından başvuru aleyhine açılan tazminat davası arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu kabul etmektedir. Söz konusu iddialar, soruşturma sırasında müfettiş tarafından toplanan verilere dayanmaktadır ve vergi makamları tarafından başvurunun işlediği suçtan kaynaklanan zarar olarak sınıflandırılmıştır (yukarıdaki 13. paragrafa bakınız).

34. Yukarıdakileri göz önünde bulunduran AİHM, bu nedenle, şikâyetin Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi uyarınca, konu bakımından Sözleşme hükümleriyle bağdaşmadığı gerekçesiyle reddedilemeyeceği kanaatindedir. AİHM, bu şikâyetin ne açıkça dayanaktan yoksun ne de Sözleşme'nin 35. maddesinde sıralanan diğer gerekçelerle kabul edilemez olduğunu kaydeder. Bu nedenle, başvurunun kabul edilebilir olduğunun beyan edilmesi gerekir (buna karşın, bkz. *Larrañaga Arando and Others v. Spain* (dec.), nos. [73911/16](#) and 3 others, 25 June 2019).

B. Esas

1. Tarafların iddiaları

35. Başvurucu, hukuk yargılamasında, masum sayılma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

36. Hükümet, başvurunun Sözleşme'nin 6 § 2 maddesinde belirtilen hakkının ihlal edilmediğini değerlendirmiştir. Başvurucunun davasında vergi kaçakçılığı suçlamasıyla ilgili cezai kovuşturma zamanaşımına uğramakla birlikte, başvurunun beraat etmediğine dikkat çekmiştir. Başvurucu, müfettişin ilgili kararına itiraz etmemiştir ki bu, kendi adına suçu kabul ettiği şeklinde yorumlanmalıdır. Başvurucu bir beraat kararı elde etmek için ceza davası açılmasını tercih edebilirdi. Ancak başvuru bu yola başvurmamayı seçmiştir.

2. AİHM'nin Değerlendirmesi

(a) Genel Prensipler

37. Masumiyet karinesinin gözetilmesine ilişkin genel ilkeler, Mahkeme'nin içtihadında müstakar hale gelmiştir ve aşağıdaki şekilde özetlenmiştir (bkz. yukarıda anılan *Allen*):

"119. ... İki yargılama süreci arasında bir bağlantı olduğu tespit edildikten sonra, Mahkeme, davanın tüm koşullarında masumiyet karinesine saygı gösterilip gösterilmediğini belirlemelidir. Bu nedenle, Mahkeme'nin daha önceki benzer davalarda esasa ilişkin incelemesine ilişkin yaklaşımını gözden geçirerek başlamak uygun olacaktır.

(a) Mahkemenin daha önceki benzer davalardaki yaklaşımı

...

120. Mağdurlar tarafından açılan tazminat taleplerini içeren davalarda, cezai takibatın takipsizlik veya beraat ile sonuçlanıp sonuçlanmadığına bakılmaksızın Mahkeme, hukuki tazminat davasında cezai sorumluluktan kurtulmaya saygı gösterilmesi gerektiğini, ancak bunun daha hafif bir ispat yükü temelinde aynı olaylardan kaynaklanan tazminat ödenmesi için hukuki sorumluluk davasının tesisini engellememesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bununla birlikte, ulusal yargılamada tazminata ilişkin karar, davalı tarafa cezai sorumluluk yükleyen bir ifade içeriyorsa, bu, Sözleşme'nin 6 § 2 maddesinin kapsamına giren bir sorun ortaya çıkaracaktır ... Bu yaklaşım, beraat edenlerin sigortacılar aleyhine açtığı hukuk davalarına ilişkin davalarda da izlenmiştir...

...

125. Mahkeme'nin 6 § 2 maddesi kapsamındaki yukarıdaki içtihadının incelenmesinden, ceza yargılamasının sonucunu takip eden yargılamalar bağlamında bu maddenin ihlal edileceği koşulların belirlenmesine yönelik tek bir yaklaşımın olmadığı ortaya çıkmaktadır. Mahkeme'nin mevcut içtihadında gösterildiği gibi, çoğu, ihtilaflı kararın alındığı yargılamanın niteliğine ve bağlamına bağlı olacaktır.

126. Her durumda ve uygulanan yaklaşım ne olursa olsun, karar vericinin kullandığı dil, kararın ve gerekçesinin Madde 6 § 2 ile uyumluluğunun değerlendirilmesinde kritik öneme sahip olacaktır ...

Dolayısıyla, yerel mahkemenin, başvurunun 'kendisine isnat edilen... suçları işlediğinin' 'açıkça muhtemel' olduğuna karar verdiği bir davada, Mahkeme, hukuk mahkemesinin sınırlarını aştığını ve böylece beraat kararının doğruluğu konusunda şüphe uyandırdığını tespit etmiştir ... Benzer şekilde, yerel mahkemenin ceza dosyasının bir suç işlendiğini kanıtlamak için yeterli kanıt içerdiğini belirttiği durumlarda, kullanılan dilin masumiyet karinesini ihlal ettiği tespit edilmiştir ... Mahkemenin kararının açıkça suç şüphesinin ortadan kaldırılmamasına atıfta bulunduğu durumlarda, 6 § 2 maddesinin ihlali tespit edilmiştir ... Bununla birlikte, belirli işlemlerin doğası ve bağlamı dikkate alındığında, uygun olmayan bir dilin kullanılması bile belirleyici olmayabilir ... Mahkeme'nin içtihatları, yerel makamlar ve mahkemeler tarafından kullanılan dil eleştirilmiş olmasına rağmen, Sözleşme'nin 6 § 2 maddesinin ihlal edilmediğine dair bazı örnekler sunmaktadır..."

(b) Mevcut davada başvurunun masum sayılma hakkına saygı gösterilip gösterilmediği

38. Mevcut davanın koşullarına dönüldüğünde, Mahkeme, 2 Haziran 2014 tarihinde, soruşturmacının, suçun kovuşturulmasının zamanaşımına uğraması nedeniyle, vergi kaçakçılığı suçlamasıyla başvuru hakkında cezai takibat başlatmayı reddettiğini gözlemlemektedir. Başka bir deyişle, başvuru, ceza hukuku kapsamında suçluluk meselesini belirlemeye yetkili bir mahkeme tarafından bu suçtan hiçbir zaman yargılanmamış veya mahkûm edilmemiştir.

39. Mahkeme ayrıca, müteakip hukuk davalarında, ulusal mahkemelerin, LLC'nin vergi ödememesinin bir sonucu olarak zararların tazmini için vergi makamları tarafından ileri sürülen iddiaları kabul ettiğini gözlemlemektedir. Mahkemeler, "vergi ödemekten kaçınmak için suç niyetiyle yasadışı eylemler" gerçekleştirdiğini belirterek başvurunun LLC'nin borcundan sorumlu olduğuna hükmetmiştir. Bu olguyu, soruşturmacının başvurunun KDV ödemesinden kaçtığını tespit etmesiyle ortaya koymuşlardır (bkz. yukarıdaki 13. paragraf).

40. Mevcut davada Mahkeme için mesele, hukuk mahkemeleri tarafından kullanılan yukarıdaki ifadenin başvurucuya cezai sorumluluk yüklediği şeklinde yorumlanıp yorumlanmayacağıdır. Mahkeme, böyle bir ifadeyi kullanarak hukuk mahkemelerinin Sözleşme'nin 6 § 2 maddesini ihlal edip etmediğini belirlemek için bir bütün olarak yargılamanın bağlamına ve özel koşullarına bakacaktır (karşılaştırınız *Fleischner v. Germany*, no. [61985/12](#), § 65, 3 October 2019).

41. Yerel hukuk mahkemeleri tarafından kullanılan dile ilişkin olarak Mahkeme, bunun başvurunun cezai anlamda suçluluğu hakkında bir ifade oluşturduğu kanaatindedir. Adli makamlar, analizlerini olguların tespit edilmesiyle sınırlandırmamışlardır. Başvurunun yasadışı eylemleri suç kastıyla işlediğini iddia etmişlerdir: Yerel mahkemeler, yalnızca, belirli koşullar altında izin verilebilecek şekilde, suçun maddi unsurunu belirlememiştir (bkz. örneğin, yukarıda anılan

Fleischner, § 63). Daha da ileri gitmişler ve başvuruçunun eylemlerinin gerekli suç işleme niyeti ile yapıldığını belirtmişlerdir.

42. Yargılamaların bağlamını inceledikten sonra Mahkeme, sunulan belgelerde yerel mahkemeler tarafından yapılan tartışmalı kelime seçimini haklı çıkaracak hiçbir şey görmemiştir.

43. İlk olarak, Mahkeme, vergi makamlarının başvuruçuya karşı tazminat davası açarken, zararın başvuruçunun işlediği bir suçtan kaynaklandığını iddia ettiğini dikkate almaktadır. Hukuk mahkemeleri davacıyı iddialarını yeniden tanımlamaya davet etmemiştir. Mahkemeler bunu kendi inisiyatifleriyle de yapmamışlardır. AİHM ayrıca, hukuk mahkemelerinin başvuruçuyu aleyhindeki iddiaları kabul etme kararlarını, yalnızca soruşturmacının 2 Haziran 2014 tarihli kararında belirtilen cezai sorumluluğuna ilişkin bulgulara dayandığını kaydeder. Soruşturmacı veya vergi müfettişliği tarafından ortaya konulan herhangi bir kanıt, olguyu veya sonuçları değerlendirmemişlerdir. Bunun yerine, sadece araştırmacının kararının varlığına ve LLC'nin vergi ödeme yükümlülüklerini teyit eden denetim raporuna atıfta bulunmuşlardır. Başvuruçunun ceza davasında beraat kararının bulunmamasını, LLC tarafından vergilerin ödenmemesinden kaynaklanan zarardan onu sorumlu tutmak için otomatik ve yeterli bir gerekçe olarak yorumlamışlardır.

44. Böyle bir arka plana karşı AİHM, hukuk mahkemeleri tarafından kullanılan ifadenin sadece uygun olmayan nitelikte olmadığı kanaatindedir. Bu ifade tarzı mahkemelerin, başvuruçunun mahkûm edilmemiş olmasına ve bir ceza davasında savunma haklarını hiçbir zaman kullanma fırsatına sahip olmamasına rağmen, bir suçun işlendiğine ve başvuruçunun bu suçtan suçlu olduğuna dair açık görüşünü yansıtmaktadır. AİHM'ye göre, hukuk mahkemelerinin kullandığı ifade, başvuruçuyu aleyhindeki ceza yargılamasının takipsizlikle sonuçlandırılmasıyla tutarsızdır ve başvuruçunun suç işlediğine dair bir beyan teşkil etmektedir. Önündeki verileri inceleyen AİHM, başvuruçuya cezai sorumluluk yükleyen böyle bir ifadeyi meşru kılacak hiçbir gerekçe görmemiştir (karşılaştırınız *Farzaliyev v. Azerbaijan*, no. [29620/07](#), §§ 65-69, 28 May 2020, ve buna karşılık, *Fleischner*, yukarıda anılan, §§ 61-69).

45. Yukarıdaki hususları göz önünde bulunduran AİHM, başvuruçunun masum sayılma hakkıyla bağdaşmayan bir şekilde muamele gördüğü sonucuna varmıştır ve Sözleşme'nin 6 § 2 maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

II. AİHS'YE EK 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

46. Başvuruçuyu, yerel mahkemelerin, genel müdürü olduğu şirketin borçlu olduğu vergi borcunu, faizi ve para cezasını ödemesine yönelik kararının, 1 No'lu Protokol'ün aşağıda değinilen 1. maddesine aykırı olarak mülkiyetinden barışçıl yararlanma hakkına müdahale teşkil ettiğinden şikayetçi olmuştur.

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez.”

A. Kabul Edilebilirlik

47. Hükümet, başvurucuya yüklenen tazminat ödeme yükümlülüğünün, mülküne müdahale teşkil etmediğini ileri sürmüştür. Başvurucunun borçlu olduğu para, onun mal varlığını oluşturmamaktadır.

48. Başvurucu, kendisine yüklenen tazminat ödeme yükümlülüğünün, mal varlığına müdahale teşkil ettiğini ileri sürmüştür.

49. Mahkeme, başvurucunun şikâyetinin temelinde yer alan hukuk davalarının, başvurucunun eylemleri nedeniyle Devlet bütçesine yol açtığı iddia edilen zararın tazminiyle ilgili olduğunu kaydeder. Sonuç olarak, kendisinin belirli bir miktar maddi tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Mahkeme, başvurucuya yüklenen böyle bir yükümlülüğün, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkına bir müdahale teşkil ettiği kanaatindedir ve Hükümet'in aksi yönündeki iddiasını reddeder.

50. Mahkeme, bu şikâyetin ne açıkça dayanaktan yoksun ne de Sözleşme'nin 35. maddesinde sıralanan diğer gerekçelerle kabul edilemez olduğunu kaydeder. Bu nedenle, kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

B. Esas

1. Tarafların iddiaları

51. Başvurucu, mülküne yapılan müdahalenin, toplumun genel menfaati ile haklarının korunması arasında adil bir denge kuramadığını ileri sürmüştür.

52. Hükümet, LLC'nin yasal temsilcisi olarak başvurucunun LLC adına vergi ödemediğini ileri sürmüştür. Ulusal vergilendirme makamı ve adli makamlar, başvurucunun vergi suçlarından suçlu olduğunu ve eylemlerinden kaynaklanan zarardan sorumlu olduğunu doğru bir şekilde belirlemişlerdir.

2. AİHM'nin Değerlendirmesi

(a) Genel Prensipler

53. Mahkeme'nin 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin uygulanmasına ilişkin prensipleri, Büyük Daire tarafından *G.I.E.M. S.R.L. ve Diğerleri* (bkz. yukarıda anılan *G.I.E.M. S.R.L. ve Diğerleri*) kararında özetlenmiştir:

“292. Mahkeme, her şeyden önce 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin, bir kamu makamının mülklerin kullanımına yönelik herhangi bir müdahalesinin yasaya uygun olmasını gerektirdiğini yineler: bu maddenin birinci paragrafının ikinci cümlesine göre, herhangi bir mülkten yoksun bırakma, ‘yasanın öngördüğü koşullara tabi’ olmalıdır; ikinci paragraf ise, Devletlere ‘kanunları’ uygulayarak mülkün kullanımını kontrol etme yetkisi vermektedir. Ayrıca, demokratik bir toplumun temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğü, Sözleşme'nin tüm maddelerine içkindir (bkz. Amuur / Fransa, 25 Haziran 1996, § 50, Raporlar 1996-III ve Iatridis, yukarıda anılan, § 58).”

(b) Genel Prensiplerin Mevcut Davada Uygulanması

54. Mahkeme, şikâyet edilen durumu 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde belirtilen genel kural ışığında inceleyecektir (karşılaştırınız *Beyeler v. Italy* [GC], no. [33202/96](#), § 106, ECHR 2000-I).

55. 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ilk ve en önemli şartı, bir kamu makamının bir kişinin mülkünden barışçıl şekilde yararlanmaya yönelik herhangi bir

müdahalesinin keyfi değil, hukuka dayalı olması gerektiğidir (bkz. *Iatridis v. Greece* [GC], no. [31107/96](#), § 58, ECHR 1999-II). “Hukuk”tan bahsederken, 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesi, Sözleşme’nin diğer hükümlerinde de bulunan aynı kavrama atıfta bulunur; bu kavram hem kanunu hem de içtihatları içerir. Söz konusu hukuk kaynağının niteliğine atıfta bulunur ve ilgili kişilerin erişimine açık ve uygulamasında belirli ve öngörülebilir olmasını gerektirir (bkz. *Carbonara and Ventura v. Italy*, no. [24638/94](#), § 64, ECHR 2000-VI).

56. İç hukuku öncelikle ulusal makamlar yorumlar ve uygular. Bununla birlikte, Mahkeme’nin, iç hukukun yorumlanma ve uygulanma biçiminin, Sözleşme’deki ilkelerle uyumlu sonuçlar üretip üretmediğini belirlemesi gerekmektedir (bkz. örneğin, *Mullai and Others v. Albania*, no. [9074/07](#), § 114, 23 March 2010).

57. Bu bağlamda, Mahkeme, incelenen davada olduğu gibi, cezai takibatin usuli olarak sona ermesinin, daha hafif bir ispat külfetine dayalı olarak aynı olaylardan kaynaklanan tazminat ödemeye yönelik hukuki sorumluluğun tesis edilmesini engellememesi gerektiğini yineler (yukarıda 37. paragrafta belirtilen genel ilkelere bakınız). Bu durumda zarara uğrayan taraf, haksız fiil hukukunun genel ilkelerine göre zararın tazmini için talepte bulunabilmelidir. Mahkeme, kurumsal perdenin kaldırılmasının, Devlet de dahil olmak üzere bir şirketin alacaklılarının haklarını savunmak için uygun bir çözüm olabileceği ihtimalini de dışlayamaz (bkz. *Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia*, nos. [11082/06](#) and [13772/05](#), § 877, 25 July 2013).

58. Bununla birlikte, taraflarca sunulan verileri inceleyen Mahkeme, mevcut davanın koşullarında, aşağıda belirtilen nedenlerle, hukuk mahkemelerinin ihtilaflı kararlarının, Sözleşme’ye Ek 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesinin gerekliliklerinin aksine, herhangi bir yasal dayanaktan yoksun olduğu kanaatindedir.

59. Mahkeme, başlangıçta vergi makamlarının ve ardından ticaret mahkemelerinin LLC’nin vergi yükümlülüklerini yerine getirmediğini ve bunun sonucunda Devlet bütçesine zarar verdiğini tespit ettiğini kaydeder (bkz. yukarıdaki 6. paragraf). LLC yükümlülüklerini yerine getiremediğinde ve daha sonra LLC’nin iflas ettiği ilan edildiğinde (bkz. yukarıdaki 7. paragraf), vergi makamları, zararın kendisi tarafından işlenen bir suçtan kaynaklandığını iddia ederek ilgili iddiaları başvuru aleyhine öne sürmeyi seçmiştir (bkz. üstte 13. paragraf).

60. Bu bağlamda Mahkeme, Rus Hukukuna göre bir kişinin ancak kanunla belirlenmiş bir usul çerçevesinde verilen etkili bir kararla suçlu ilan edilebileceğini gözlemler (bkz. yukarıdaki 21. paragraf). Mevcut davada, başvuru hakkında böyle bir karar verilmemiştir. Soruşturmacı, başvurucuya aleyhine ceza soruşturması başlatmayı reddetmiştir. Bununla birlikte, ulusal mahkemeler vergi makamlarının iddialarını kabul etmiş ve soruşturmacının başvuru KDV ödemekten kaçındığına dair tespitine atıfta bulunarak başvuru vergileri ödememekten gerçekten sorumlu olduğuna dair geçerli medeni hukuk hükümleri uyarınca herhangi bir kanıt incelemeyen veya kendiliğinden bağımsız bulgular elde etmeden, LLC’nin vergi ödememesinden kaynaklanan zarardan başvuru sorumlu olduğu sonucuna varmayı yeterli görmüştür. Ayrıca, soruşturmacı tarafından ilgili kararda atıfta bulunulan ve hukuk mahkemelerinin dayandığı olguların hiçbirisi ne ceza ne de hukuk davasında çekişmeli bir şekilde incelenmemiş veya doğrulanmamıştır.

61. Kuşkusuz, ulusal mahkemeler, başvuru vergi ödemeyen LLC’nin genel müdürü olduğu gerçeğini dikkate almıştır. Bununla birlikte, ulusal mahkemeler, şirket perdesini kaldırmalarına ve henüz kaydı silinmemişken LLC’nin vergi

ödememesinden başvuruçuyu sorumlu tutmalarına izin verecek herhangi bir mevcut yasaya veya adli uygulamaya atıfta bulunmamıştır (bkz, buna karşın, Mahkemenin, başvuruçuya ilişkin olarak kurumsal perdenin kaldırılmasına dayanak olan ulusal yasanın kalitesini analiz ettiği *Lekić v. Slovenia* [GC], no. [36480/07](#), §§ 96-104, 11 December 2018).

62. Son olarak, Hükümet’in Sözleşme’nin 6 § 2 maddesi bağlamında ileri sürdüğü iddianın aksine (bkz. yukarıdaki 36. paragraf), Mahkeme, başvuruçunun soruşturmacının 2 Haziran 2014 tarihli bir adli soruşturma açmayı reddeden kararına itiraz etmemiş olmasının alakasız olduğu kanaatindedir. Hükümet’in görüşlerinde, iç hukukun böyle bir başvuru eksikliğinin suçluluk kanıtı veya hukuki sorumluluk nedeni olarak yorumlanmasına izin verdiğine dair hiçbir belirti yoktur.

63. Yukarıdaki hususları dikkate alan AİHM, başvuruçunun vergi makamlarına tazminat ödemesi gerektiği yolundaki kararın keyfi bir şekilde verildiğini ve dolayısıyla 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesi kapsamındaki müdahalenin hukuka dayanması şartına aykırı olduğu kanaatindedir.

Dolayısıyla Mahkeme, bu hükmün ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Bu bulgu, Mahkeme’nin adil bir dengenin kurulup kurulmadığını belirlemesini gereksiz kılmaktadır.

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

64. Sözleşme’nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Zarar

65. Başvuruçucu, kararda hükmedilen borcun ödemesi olarak icra memuru tarafından kendisinden tahsil edilen miktara tekabül eden maddi tazminat olarak 51.571,45 Rus rublesi (RUB) talep etmiştir. Ayrıca manevi tazminat olarak 15.000 Euro (EUR) talep etmiştir.

66. Hükümet, başvuruçunun malvarlığına herhangi bir müdahalenin olmadığını ifade ederek, başvuruçuya tazminat verilmemesi gerektiğini ileri sürmüştür.

67. Başvuruçunun maddi tazminatla ilgili iddialarına ilişkin olarak, Mahkeme, Sözleşme’nin 41. maddesi kapsamındaki önceliğinin, davalı Devlet’ten mümkün olduğu kadar ihlalden önceki durumu tesis edecek şekilde ihlalin sonuçlarını giderecek her türlü telafiye sağlamasının beklendiği *restitutio integrum* olduğunu yineler (bkz., diğerleri yanında, *Piersack v. Belgium* (Article 50), 26 October 1984, § 12, Series A no. 85; *Tchitchinadze v. Georgia*, no. [18156/05](#), § 69, 27 May 2010; *Fener Rum Patrikliği (Ecumenical Patriarchy) v. Turkey* (just satisfaction), no. [14340/05](#), § 35, 15 June 2010; and *Stoycheva v. Bulgaria*, no. [43590/04](#), § 74, 19 July 2011). Sonuç olarak, mevcut davadaki bulgularını dikkate alan AİHM, en uygun tazmin şeklinin, icra dairesi tarafından tahsil edilen miktarın başvuruçuya geri ödenmesi olacağı kanaatindedir. Bu nedenle, başvuruçucu açısından 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesi ihlal edilmemiş olsaydı, içinde bulunacağı durumla eşdeğer bir durum mümkün olduğunca sağlanabilecektir. Buna göre, Mahkeme, mahkeme kararına dayanan borç bağlamında, icra dairesi tarafından kendisinden tahsil edilen miktara

tekabül eden tutarın maddi tazminat olarak başvuruçuya 688 Euro (EUR) ödenmesine karar vermiştir. Başvurucunun ödemesine hükmedilen miktarın geri kalanına ilişkin olarak, Mahkeme, Sözleşme'nin veya Protokollerinin Mahkeme tarafından ihlal edildiğinin tespit edilmesinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 392. maddesi uyarınca hukuk davalarının yeniden açılması ve Mahkeme tarafından belirlenen Sözleşme ilkeleri ışığında yerel kararların gözden geçirilmesi için bir gerekçe olduğunu kaydeder.

68. Ayrıca Mahkeme, başvuranın Sözleşme'nin 6 § 2 maddesi ve 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinde belirtilen haklarının ihlali nedeniyle sıkıntı ve hüsrana uğradığından şüphe duymamaktadır. Adil bir şekilde değerlendirmesini yapan Mahkeme, başvurana manevi tazminat ve bu tutar üzerinden uygulanabilecek her türlü vergi için 7,800 Euro ödenmesine karar verir.

B. Masraf ve harcamalar

69. Başvurucu, masraf ve giderler için herhangi bir talepte bulunmamıştır. Buna göre, Mahkeme, başvuruçuya bu nedenle herhangi bir meblağ ödenmesine ilişkin bir neden bulunmadığı kanaatindedir.

C. Gecikme faizi

70. Mahkeme, gecikme faizi oranının Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal borç verme oranına bağlı olması gerektiğini ve buna üç yüzde puanı eklenmesinin uygun olduğu kanaatindedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğunu beyan eder;
2. Sözleşme'nin 6 § 2 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;

4. (a) Davalı Devletin, AİHS'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, başvuruçuya, davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere aşağıdaki tutarları ödemesine; ödeme tarihinde geçerli olan oran üzerinden:

i) Maddi tazminat olarak 688 Euro (altı yüz seksen sekiz Euro) artı uygulanabilecek her türlü vergi;

(ii) Manevi tazminat olarak 7.800 Euro (yedi bin sekiz yüz Euro) artı uygulanabilecek her türlü vergi;

(b) yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona ermesinden ödemeye kadar yukarıdaki tutarlar için, temerrüt süresi boyunca Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal borç verme oranı artı üç yüzde puanına eşit bir oranda basit faiz ödenmesine;

Karar vermiştir.

Başvuranın adil tazmin talebinin geri kalanını reddedilmiştir.

İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 6 Ekim 2020'de yazılı olarak bildirilmiştir.

Milan Blaško

Paul Lemmens

Yazı İşleri Müdürü

Başkan